

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541:

ศึกษากรณีเกี่ยวกับคลินิกเสริมความงาม¹

ศิวกร จิโรจน์วัฒนากร²

จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 กลับพบว่าปัจจุบันธุรกิจบริการประเภทเสริมความงามมีเปิดให้บริการเป็นจำนวนมาก และให้บริการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความงาม ทั้งการปรับเปลี่ยน เติมแต่ง ตลอดจนศัลยกรรมแก้ไขใบหน้า รูปร่าง และผิวพรรณด้วยเครื่องมือและเทคนิคทางการแพทย์ที่ทันสมัยและเห็นผลไว เช่น การเลเซอร์ การทำทริทเมนต์ การฉีดฟิลเลอร์ (Filler) เพื่อเติมเต็มใบหน้า โบต็อกซ์ (Botox) เพื่อลดริ้วรอยและเพื่อให้ใบหน้าเรียบตึง เป็นต้น ด้วยการบริการที่ครบจบในที่เดียวเช่นนี้ จึงทำให้คลินิกเสริมความงามเป็นที่ดึงดูดดึงดูดผู้ใช้บริการทุกเพศทุกวัย และเลือกใช้บริการกับคลินิกมากกว่าการใช้บริการทางโรงพยาบาล เพราะสะดวกและรวดเร็วกว่า ไม่ต้องจองคิวเป็นระยะเวลานาน ๆ แต่ที่ผ่านมามีกรณีสนับสนุนสุขภาพรายงานว่า จากการร้องเรียนของผู้ใช้บริการหลายรายเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากการใช้บริการคลินิกเสริมความงาม จึงเป็นเหตุให้กรมสนับสนุนสุขภาพได้ทำการสุ่มสำรวจคลินิกเสริมความงามในเขตกรุงเทพมหานคร และพบว่าคลินิกหลายแห่งเปิดให้บริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่ได้มาตรฐานตามที่กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของสถานพยาบาลและลักษณะการให้บริการของสถานพยาบาล พ.ศ. 2558 กำหนด จึงทำให้บ่อยครั้งเรามักจะเห็นข่าวตามสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับพิษของคลินิกเสริมความงาม ดังนั้นผู้ศึกษาทำการศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงสาเหตุของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงาม มาตรา 16 วรรคสอง

ในการขออนุญาตประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงามนั้น ผู้ที่จะสามารถเปิดธุรกิจประเภทนี้ได้ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจสถานพยาบาลตามที่พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 กำหนด โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ผู้มีสิทธิขออนุญาตประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงาม ตามมาตรา 16 วรรคสอง ว่า ในการขอการออกใบอนุญาต และการประกอบกิจการสถานพยาบาลประเภทใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ประกอบกับกฎกระทรวงว่าด้วยการประกอบกิจการสถานพยาบาล พ.ศ. 2545 หมวด 3 เรื่อง การขอการออกใบอนุญาตและการกำหนดเงื่อนไข ระบุใน

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541: ศึกษากรณีเกี่ยวกับคลินิกเสริมความงาม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. มัลลิกา พินิจจันทร์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์กัธร กำประเสริฐ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสงขลา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อ 11 แค่ว่าผู้ใดประสงค์จะขอรับใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอตามแบบที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอดังกล่าว โดยผู้ที่มีความประสงค์ขออนุญาตต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามมาตรา 17 จะได้รับใบอนุญาตหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณาของผู้อนุญาตที่เป็นอธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ดังนั้น เมื่อพิจารณาตั้งแต่การกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้อนุญาตแล้ว กลับพบว่ากฎหมายไม่ได้มีการระบุอย่างชัดเจนว่าผู้ที่มีความประสงค์ขออนุญาตประกอบธุรกิจเสริมความงามได้นั้นจะเป็นได้เฉพาะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เนื่องจากเปิดกว้างให้บุคคลใดก็ได้สามารถขออนุญาตประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงาม มาตรา 16 วรรคสองนี้ จึงทำให้ปัจจุบันพบว่าผู้รับอนุญาตประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามหลายแห่งไม่ใช่ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านความงามโดยเฉพาะ ทำให้ความเชื่อมั่นในการให้บริการในทางแพทย์ลดลง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งพบว่า รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในร่างกาย อนามัย และสุขภาพ ของผู้เข้ารับบริการ โดยกำหนดบทกฎหมายมาใช้บังคับเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบธุรกิจเหล่านี้ได้ ผู้ขอใบอนุญาตประกอบกิจการสถานพยาบาลด้านเสริมความงามได้จะต้องเป็นแพทย์ในสถานะบุคคลธรรมดา และบริษัทในสถานะนิติบุคคล และมีการกำหนดความผิดหากผู้รับบริการเกิดความเสียหายอย่างชัดเจนด้วย หากประเทศไทยมีการวางมาตรการกำหนดให้แน่ชัดเกี่ยวกับผู้มีสิทธิขออนุญาตเช่นเดียวกับประเทศเกาหลีใต้ ความเสียหายที่เกิดจากการรับบริการจะลดลง

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามใหม่ ภายหลังจากเพิกถอนใบอนุญาต ตามมาตรา 54

สำหรับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธุรกิจเสริมความงามนั้น หากกระทำการฝ่าฝืนหรือผิดกฎระเบียบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้นั้นก็ย่อมจะสิทธิถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการนั้นได้ทันที โดยตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 54 กฎหมายได้กำหนดว่าผู้ขออนุญาตสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามใหม่ได้ ภายหลังจากที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตครบ 2 ปีนับแต่วันที่ถูกระงับใบอนุญาต โดยสาเหตุแห่งการถูกเพิกถอนใบอนุญาตกฎหมายกำหนดว่า ผู้รับใบอนุญาตจะต้องกระทำความผิดร้ายแรง หากผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวของเจ้าพนักงานหรือกระทำการจนเป็นเหตุให้เกิดอันตราย เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนอย่างร้ายแรงแก่ผู้ที่อยู่ในสถานพยาบาลหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานพยาบาล รวมทั้งกรณีที่ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ดำเนินการต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้และเป็นกรณีร้ายแรงก็อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เช่นนี้ ถือเป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป เพราะเวลาเพียง 2 ปีนั้น ไม่อาจทำให้ผู้รับใบอนุญาตสำนึกต่อการกระทำของตนได้ ยิ่งถ้าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับบริการร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิต แม้ว่าผู้รับใบอนุญาตจะไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้ประกอบการหรือแพทย์ แต่การเพิกถอนใบอนุญาตเพียง 2 ปี ถือว่าเป็นอัตราการลงโทษที่น้อยมากเมื่อเทียบกับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการในอนาคต อีกทั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ที่มุ่งคุ้มครองการให้บริการทางสาธารณสุขที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

ประเด็นที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการคลินิกเสริมความงาม ตามมาตรา 63 ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 63 เป็นบทกำหนดโทษแก่ผู้ดำเนินการสถานพยาบาล ซึ่งเป็นแพทย์ผู้มีความผิด หากไม่ควบคุมและดูแลผู้ประกอบวิชาชีพในสถานพยาบาลประกอบวิชาชีพ อันเป็นเหตุให้ผิดไปจากสาขา ชั้น หรือแผนกที่ได้รับอนุญาตได้แจ้งไว้ในการขอรับใบอนุญาต แต่เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว กลับพบว่า กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดความรับผิดชอบแก่ผู้ประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามให้ต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ทั้งที่ผู้ประกอบกิจการคลินิกเสริมความงาม คือ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 4 นั้น ซึ่งนั่นก็หมายความว่าหากเกิดเหตุใดขึ้นภายในกิจการหรือคลินิกของตน ผู้ประกอบกิจการควรมีส่วนได้รับผิดกับเหตุที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งตามมาตรา 63 นี้ ระบุแค่โทษของผู้ดำเนินการสถานพยาบาลเท่านั้น ว่าผู้ดำเนินการจำต้องมีความผิดและต้องรับผิดชอบจากเหตุที่เกิดขึ้นและยังต้องรับผิดชอบตามแพทยสภา อันว่าด้วยจรรยาบรรณทางการแพทย์ด้วย ดังนั้น การที่กฎหมายเปิดช่องว่างไว้เช่นนี้ ส่งผลให้ผู้ประกอบกิจการส่วนใหญ่มักจะปิดความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น เพราะคิดว่าไม่ใช่ความผิดของตน อีกทั้งกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดไว้อย่างแน่ชัดว่าต้องกระทำเช่นไร ดังนั้น เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นในสถานพยาบาลในการเข้ารับบริการ หากเกิดความเสียหายเกิดขึ้นในอนาคต ผู้ประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามจะต้องรับผิดชอบกับเหตุที่เกิดขึ้นภายในคลินิกของตนเช่นเดียวกับผู้ดำเนินการหรือแพทย์ผู้เป็นเจ้าของคลินิค นั้น ๆ ไม่ปิดความเสียหายในการรับผิดชอบที่เกิดขึ้นให้กับผู้ดำเนินการฝ่ายเดียว

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบธุรกิจคลินิกเสริมความงาม มาตรา 16 วรรคสอง

เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการประกอบกิจการสถานพยาบาล พ.ศ. 2545 ข้อ 11 เป็น

“ผู้ใดประสงค์จะขอรับใบอนุญาตให้ ต้องเป็นผู้มีวิชาชีพแพทย์เฉพาะและมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเรื่องสถานพยาบาล และมีคุณสมบัติตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 โดยให้ยื่นคำขอตามแบบที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอดังกล่าว และหนังสือแสดงความจำนงเป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของผู้ประกอบวิชาชีพตามแบบที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบหนังสือนั้น”

2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามใหม่ ภายหลังถูกเพิกถอนใบอนุญาต ตามมาตรา 54

เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 54 เป็น

“ผู้ใดถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้วจะขอรับใบอนุญาตใหม่อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ถูกละทิ้งใบอนุญาต”

3. ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการคลินิกเสริมความงามตามมาตรา 63

เห็นควร ให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 63 วรรคสอง เป็น

“ผู้ดำเนินการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามทำให้เป็นไปตามมาตรา 34 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

วรรคสอง ตามความในวรรคหนึ่ง ให้ผู้รับอนุญาตร่วมรับผิดชอบกับผู้ดำเนินการ ในฐานะผู้ประกอบกิจการสถานพยาบาล และต้องระวางโทษ ตามความในวรรคหนึ่งด้วย”

เอกสารอ้างอิง

จิต เศรษฐบุตร. **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและ

เอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **ธุรกิจทั่วไป: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2541.

นิถมน รัตนรัตน์. “แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีความรุนแรงทางการเมือง.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น-เอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** 5 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2558): 296-297.

ภูมิ โชคเหมาะ. “แนวทางการพิจารณาคดีความผิดทางแพ่งและทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ: ศึกษากรณีวิชาชีพนายความ และวิชาชีพแพทย์.” **วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์** 5, 2 (2559): 140-141.

ศิริรัตน์ พรหมพิตร. “เหยื่อจากสัลยกรรมความงามและกระบวนการเยียวยาเหยื่อในประเทศไทย.” **วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์** 6, 2 (กรกฎาคม- ธันวาคม 2563): 111-112.

สุธี อยู่สถาพร. “ความรับผิดชอบตามกฎหมายของแพทย์ในการรักษาผู้ป่วยกับหลักวิชาชีพปฏิบัติ เพื่อเป็นเลิศทางการแพทย์.” **วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข** 2, 1 (มกราคม-เมษายน 2559): 142.

สุธีร์ ศุภนิตย์. “ระบบกฎหมายเกาหลี.” **วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์** 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2540): 11.